

A digitális megoldásoknak a mindennapi életben való egyre fokozódó térnyerése általánosságban, és az inkluzív nevelés-oktatási rendszerek terén konkrétan is egy **digitális átalakuláson** alapuló, rendszerszintű változást tesz szükségessé.

Az Európai Ügynökség a Sajátos Nevelési Igényű Tanulókért és az Inkluzív Oktatásért (az Ügynökség) úgy véli, hogy a befogadó oktatási rendszerekre vonatkozó végső elképzelés annak biztosítása, hogy valamennyi tanuló számára – életkortól függetlenül – észszerű és magas minőségű oktatási lehetőségeket biztosítsanak helyi közösségükön belül, mégpedig barátaik és kortársaik körében. Ehhez olyan rendszerszintű változásra is szükség van, amely figyelembe veszi az oktatási rendszer minden szintjét.

Európában a közelmúltbeli nemzeti és nemzetközi válságok rámutattak az oktatási rendszerek hibáira. A távoktatás különösen a digitális megosztást tapasztaló tanulóakra volt hatással. A digitális és tanulási terek átalakításakor célul kell kitűzni, hogy azokat jobban építsük újjá, a fenntartható, ellenálló rendszerek létrehozása érdekében.

A jelen szakpolitikai összefoglaló célja, hogy információkkal és ajánlásokkal szolgáljon a szakpolitikusok számára, hogy azok a digitális oktatás átalakítására és az inkluzív nevelés-oktatásra egymással összefüggő folyamatokként tekintsenek.

Az inkluzív digitális oktatásról szóló jelentés

Az Ügynökség az Institut für Technologie und Arbeit (Németország) intézettel együttműködésben összeállított egy jelentést az *Inclusive Digital Education* [Inkluzív digitális oktatás] címmel, amely annak szükségességét vizsgálja, hogy az inkluzív nevelés-oktatásra és a digitális átalakulásra egymással összefüggésben tekintsenek. E jelentés elemzi a kutatást, a szakpolitikát, a gyakorlati trendeket és a szakértők véleményét, áttekintést nyújtva a fejleményekről és kiemelve az inkluzív digitális oktatás azon kérdéseit, amelyekkel még foglalkozni kell.

Az **inkluzív (és) digitális oktatás** jövőképe:

- az oktatási rendszer valamennyi szintjét magában foglalja – az egyénitől (tanulók és tanárok), a szervezetin (iskolákon) át a regionális vagy nemzeti szintig;
- a befogadással, a kirekesztéssel, a digitalizációval és a digitális megosztással egymáshoz kapcsolódó, egymástól kölcsönösen függő, több területet érintő kérdésekként foglalkozik;
- az oktatási rendszer struktúráiban gyökerezik, hogy támogassa az olyan ellenálló oktatási rendszereket, amelyek méltányos oktatási lehetőségeket kínálnak valamennyi tanuló számára;
- olyan **digitális átalakuláson** alapul, amely messze túlmutat a digitális technológiák oktatásban történő pusztá alkalmazásán.

Ez a szakpolitikai összefoglaló bemutatja a jelentés kulcsfontosságú megállapításainak némelyikét és azok relevanciáját a befogadással és a digitális átalakulással kapcsolatos szakpolitika szempontjából az ellenállóbb oktatási rendszerek kialakítása érdekében.

Az inkluzív és digitális oktatásra vonatkozó szakpolitika kulcsfontosságú üzenetei

A kulcsfontosságú üzenetek négy egymással összefüggő és egymáshoz szorosan kapcsolódó szakpolitikai területre és azoknak az inkluzív nevelés-oktatás digitális átalakításában betöltött szerepére vonatkoznak:

- Technológia
- Tanulók és tanárok
- Oktatási intézmények
- Az oktatási rendszer regionális és nemzeti szintű irányítása

Technológia

Egy felhasználó-központú tervezési megközelítéssel, amely az általános tervezés elvén alapul, elkerülhetők az olyan hátrányok, mint a rossz használhatóság, a magas költségek vagy az informatikai támogatás hiánya. A segítő, támogató technológiát csak akkor alkalmazzák, ha az általánosan megtervezett technológia nem elegendő az összes felhasználó igényeinek kielégítéséhez.

Az olyan technológiák, mint a mesterséges intelligencia, a virtuális és a kibővített valóság, jelentősen befolyásolhatják az inkluzív digitális oktatást a jövőben. Ezért fontos ezek használatának, hatékonyságának, hozzáférhetőségének, előnyeinek, valamint kockázatainak kutatása. A mesterséges intelligencia személyre szabási és adaptációs lehetőségei kulcsfontosságúak lehetnek az oktatási eszközök általános tervezésének és használatának megvalósításához.

A tanulás esetében az általános tervezés a digitális oktatásban megvalósuló kirekesztés megakadályozására irányuló, átfogó stratégia.

Az interdiszciplináris csoportoknak és/vagy kutatócsoportoknak azonban ki kell dolgozniuk az inkluzív digitális tanúláshoz szükséges infrastruktúrákat és innovatív technológiákat. E csoportoknak oktatókból, informatikai szakértőkből és tanulókból kell állniuk, beleértve a kirekesztés veszélyének leginkább kitett tanulókat is.

A szakpolitikai döntéshozatalnak és a gyakorlatnak komolyan mérlegelnie kell a mesterséges intelligencia és más új technológiák oktatásban – különösen a befogadó környezetekben – történő alkalmazásának etikai következményeit. A szakpolitikának biztosítania kell az új technológiák etikus használatát, és minden tanulót meg kell védenie a digitális megosztástól.

Tanulók és tanárok

A digitális oktatásban a kirekesztéssel szembeni sebezhetőség összefüggésbe hozható a tanúlással kapcsolatos jelenségekkel, amelyek szorosan kapcsolódnak a (társadalmi) rendszermechanizmusokhoz.

Az oktatáson belül mind a szakpolitikának, mind a gyakorlatnak foglalkoznia kell az alábbi központi szempontokkal a tanulók esetében:

- Annak tudatosítása, hogy a tanulók a digitális kontextusban általánosságban ki vannak téve az oktatási rendszer általi digitális kirekesztés veszélyének, különös tekintettel arra, hogy mely egyéni és környezeti feltételek (például digitális kompetenciák, társadalmi egyenlőtlenségek) befolyásolják a tanulók oktatásba való befogadását és a digitális oktatáshoz való hozzáférést.
- Az egyes tanulók digitális oktatáshoz való hozzáféréseinek és abban való társadalmi részvételre nyíló lehetőségeinek kezelése, valamint annak biztosítása, hogy a tanulók hozzájáruljanak a saját tanulásukhoz szükséges digitális megoldások kidolgozásához. A tanulók, családok és tanuló társaik saját tanulásuk támogatása terén szerzett „rejtett” szakértelmét ki kell aknázni új technológiák kifejlesztése és tesztelése érdekében.

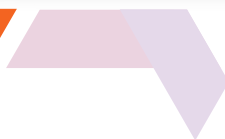
Az inkluzív digitális oktatási környezet kialakításakor nem az egyes tanulók igényeire kell összpontosítani, hanem a kirekesztés veszélyének kitett különböző egyénektől vagy csoportoktól származó tapasztalatok összekapcsolására. Ez biztosítja a befogadás holisztikus megközelítését, és kiváló minőségű digitális oktatást tesz lehetővé valamennyi tanuló számára.

A tanárok továbbra sem rendelkeznek digitális kompetenciákkal. A tanári alapképzésnek és a folyamatos szakmai fejlesztésnek szüntelenül foglalkoznia kell ezzel. Fontos a digitális technológiák, a médianevelés és a segítő, támogató technológia használatának képessége, ugyanakkor a digitális tananyagok kiválasztásának és az olyan inkluzív tanulási környezetek kialakításának képessége is lényeges, amelyek megfelelnek az egyes tanulók preferenciáinak, kompetenciáinak vagy készségeinek.

A tanároknak etikai döntéseket kell hozniuk, és értékelniük kell az előnyöket és hátrányokat (például az adatvédelem és az új technológiák gyakorlati követelményei tekintetében), amikor digitális eszközöket használnak az óráik során. Hiányoznak az olyan etikai irányelvek, amelyek segítenének a tanároknak az inkluzív digitális oktatással kapcsolatos döntéseket meghozni.

A médiaműveltség, az adatkezelési jártasság és az adatalapú döntéshozatal kulcsfontosságúak az inkluzív digitális oktatásban. A digitalizációt és a befogadást azonban a korai oktatási szinteken külön témának tekintik, ami nehézségeket okoz.

Oktatási intézmények

A tanároknak szervezeti szintű (azaz iskolai) támogatásra van szükségük ahhoz, hogy megkapják a szükséges ismereteket és útmutatásokat. Az érintettek – tanárok, iskolavezetők, támogató személyzet, a szélesebb közösség, az oktatásügyi testületek, a szakpolitikusok, a családok – közötti együttműködés elengedhetetlen annak felméréséhez, hogy mely struktúrákra és digitális megoldásokra van szükség az egyes tanulók támogatásához. Az együttműködésre és az eszmecserére léteznek hivatalos módszerek, de az érintettek egyre inkább a közösségi médián keresztül kommunikálnak egymással. Szükség van a kihívások, a lehetőségek és a hatékonyság értékelésére.

A közelmúltbeli válságok rávilágítottak az oktatási szervezetek ellenálló képességének kérdésére. Az ellenálló képesség biztosítása horizontális feladat, amely az oktatási rendszer minden szintjére kiterjed. A szakpolitika kedvező keretfeltételeket és védőfaktorokat teremthet, amelyek ellenállóbbá teszik az oktatási szervezeteket.

Ami a digitalizációt illeti, a COVID-19 járvány megmutatta, hogy a digitális és inkluzív oktatás elősegíti a rendszer fokozottabb ellenálló képességét. Úgy tűnt, hogy azok a szervezetek, amelyek a COVID-19 járvány előtt felkészültek az inkluzív digitális oktatásra, jobban teljesítettek a válság alatt.

Majd elvállik, hogy ezek az eredmények mennyire használhatók fel arra, hogy (a COVID-19 járványtól függetlenül) a válságokkal szembeni általános ellenálló képességgel kapcsolatos következtetéseket vonjunk le.

Az oktatási rendszer regionális és nemzeti szintű irányítása

A COVID-19 járvány elmélyítette az oktatási egyenlőtlenségeket a távoktatás bevezetésével, ugyanakkor egyedülálló lehetőséget kínál az oktatás megreformálására is. Ez magában foglalja az iskolák, a szülők és a közösségek szorosabb összekapcsolását, valamint az inkluzív digitális oktatás javítását valamennyi tanuló számára.

Országonként eltérő, hogy az oktatási rendszerekre vonatkozó szakpolitikai döntéseket mely szinteken hozzák meg, például regionális vagy nemzeti szinten.

Függetlenül attól, hogy az oktatási rendszereket mely szintről irányítják, nagy lehetőségek rejlenek az inkluzív oktatás monitoringjára szolgáló tevékenységek nemzeti, regionális és helyi szinten történő digitalizálásában. A digitális technológiák elősegíthetik az inkluzív nevelés-oktatásra vonatkozó releváns adatok hatékonyabb összegyűjtését és összesítését, valamint azoknak a szakpolitikusok számára történő azonnal hozzáférhetővé tételét. Ezenfelül az adatoknak a rendszer különböző szintjein történő rendelkezésre bocsátása elősegítheti az önreflexiót és a bizonyítékokon alapuló döntéshozatalt az osztályteremtől kezdve az iskolán és a regionális szinten át, egészen és az országos szintig.

Következtetés

Kijelenthető, hogy az oktatási ágazat gyakran nem vett részt kellőképpen a technológiák megtervezésében és fejlesztésében, valamint a digitális média és technológiák alkalmazásával járó etikai következményeinek megvitatásában az inkluzív nevelés-oktatás követelményeinek proaktív kezelése érdekében. Hasonlóképpen, a digitális átalakulást és az inkluzív nevelés-oktatást többnyire különálló kérdéseknek tekintik.

Ugyanakkor mind a digitális átalakulás, mind pedig az inkluzív nevelés-oktatás bizonyos rendszerek átalakításával jár. Ha ezeket összekapcsolt, egymástól kölcsönösen függő, több területet érintő kérdéseknek tekintik, és az érintetteket a rendszer minden szintjén bevonják a jövőbeli fejlesztésekbe, ez lehetőséget teremt a mindenki számára elérhető, ellenállóbb oktatási rendszerek kialakítására.

